

Startalder og andrespråkstilegnelse av finitthet

Inger Martine Mosfeld
Høgskolen i Østfold

Sammendrag

I artikkelen analyseres språkdata fra et søskenpars andrespråkstilegnelse av norsk. Empirien brukes til å se nærmere på barns andrespråkstilegnelsesprosess for finitthet i norsk og å drøfte forholdet mellom denne prosessen og søskenparets startalder¹. For å følge tilegnelsesprosessen til informantene ble søskenparet testet to ganger, etter 12 og 16 måneder med norskopplæring i en skolekontekst. Språkdataene fra søskenparet er svært sammenlignbare ettersom søsknene har nærmest lik språklig bakgrunn når det gjelder hvilke språk de har fått innputt fra, og hvilke språk de bruker i hverdagen. Søskenparet har en startalder på sju og elleve år. Disse startaldrene fører med seg et interessant skille mellom dem ettersom den eldstes tilegnelse vil kunne betegnes som andrespråkstilegnelse hos voksne og den yngstes tilegnelse vil kunne betegnes som andrespråkstilegnelse hos barn. Resultatene vil derfor kunne antyde aldersforskjeller i tilegnelsesprosessen deres. Når finitthet er fullstendig tilegnet, vil finittmorfologi realiseres og det finitte verbet flyttes for å oppfylle V2. Jeg drøfter søskenparets andrespråkstilegnelse av disse prosessene både i kontekster med hjelpeverb og hovedverb. Aldersforskjeller i S2-tilegnelsesprosessen for ulike domener som syntaks (verbflytting, V2) og morfologi (bøying, finittmorfologi) kan implisere at det finnes ulike sensitive perioder for andrespråkstilegnelse av ulike domener og eventuelt bidra til å tidfeste slike sensitive perioder (Meisel, 2013).

Nøkkelord: *barns andrespråkstilegnelse; startalder; finitthet; V2; sensitive perioder for andrespråkstilegnelse; søskenpar*

Innledning

Fokuset for denne artikkelen er barns andrespråkstilegnelse av finitthet og forholdet mellom denne tilegnelsesprosessen og startalderen. Jeg drøfter hvilken betydning startalder kan ha for tilegnelsesprosessen i lys av empiri fra Mosfjeld (2015) som følger et søskenpars tilegnelsesprosess for finitthet. Søskenenes ulike startaldre på syv og elleve år åpner for å kunne utforske aldersforskjeller i deres tilegnelsesprosess for finitthet. Jeg sammenligner søskenenes andrespråkstilegnelse av finittmorfologi og V2 i kontekster med hjelpeverb og hovedverb. Videre drøfter jeg hvorvidt aldersforskjeller i S2-tilegnelsesprosessen for ulike domener som syntaks og morfologi kan være uttrykk for ulike sensitive perioder for andrespråkstilegnelse innenfor ulike domener. Datagrunnlaget mitt er noe begrenset, men barns tidlige andrespråkstilegnelse er et underforska område generelt og innenfor det skandinaviske språkområdet spesielt, og selv om studien er liten, vil den kunne danne grunnlag for videre forskning på barns andrespråkstilegnelse og startalderens betydning for tilegnelsen av norsk som andrespråk.

Teori

Om tilegnelse av finitthet: førstespråks- og andrespråkstilegnelse

Finitthet kjennetegnes i mange språk av tempus og samsvarsbøying mellom verb og subjekt. Ettersom norsk ikke har slik samsvarsbøying, har finitthet i norsk ofte blitt redusert til eller slått sammen med tempus. I denne artikkelen vil jeg ta utgangspunkt i Eides (2009, 2012, 2015) teori om finitthet der finitthet blir regnet som en egen kategori, noe som innebærer at vi både har en tempusdistinksjon og en finitthetsdistinksjon for verb:

Tabell 1: Tempusdistinksjonen og finitthetsdistinksjonen (Eide 2015:167)

	+Finitt	-Finitt
+Fortid	Preteritum	Partisipp
-Fortid	Presens	Infinitiv

De tempusmarkerte verbformene i norsk forankrer en situasjon eller et saksforhold i fortid, preteritum og partisipp, og ikke-fortid, presens og infinitiv (Eide 2015). Av disse verbformene regnes bare presens og preteritum² som

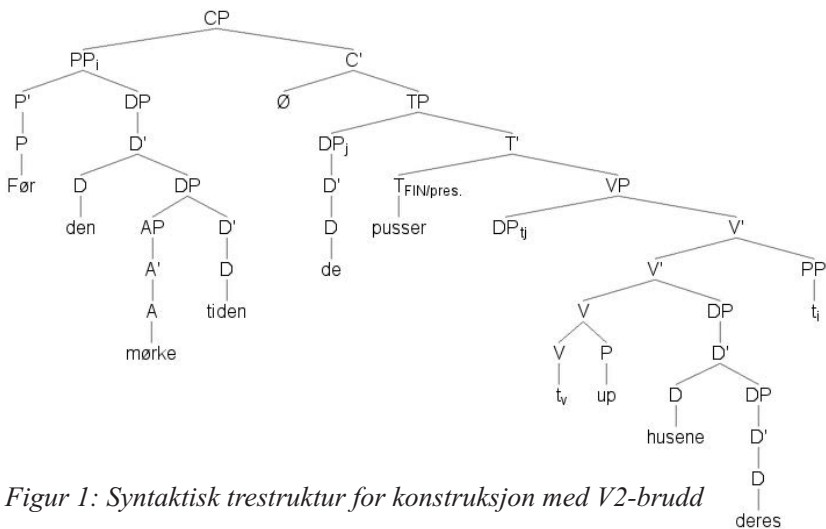
finite verbformer. Det er bare de finite formene som kan stå alene som verbal i en fullstendig setning, og det finite verbalet må stå som ledd nr. 2 i fortellende setninger i norsk, noe som gjerne kalles V2 (Faarlund, Lie og Vannebo, 1997). Følgelig forutsetter tilegnelse av V2 i norsk en grammatisk kompetanse om finittet fordi det bare er et finitt verb som kan oppfylle V2.

I førstespråkstilegnelse (S1) har tilegnelsen av V2 og finitthetsdistinksjonen vist seg å være nært sammenbundet. Barnespråksdata viser at S1-barn bruker infinitiver (såkalte rotinfinitiver) som de gjerne plasserer til høyre for setningsadverbialer (1a), og at det er først når de tar i bruk finite verb at de plasserer verbet til venstre for setningsadverbialet (1b).

- (1) a. Ikke vekke ungan
- b. Jeg liker ikke bukse mi³

Når S1-barna begynner å tematisere andre setningsledd enn subjektet, har de få vansker med V2-regelen (Larsen 2014 og Platzack 1998 i Eide 2015). For voksne andrespråkstilegnere er tilegnelsen av V2-regelen gjerne forbundet med vansker, og mellomspråket deres preges i en fase av brudd på V2-regelen (Eide 2015, Hagen 2001). Når andrespråkstilegnere begynner å tematisere andre setningsledd enn subjektet, flytter de frem setningsleddet uten at verbet flytter etter (2a).

- (2) a. Før den mørke tiden de pusser up husene deres
- b. Gamle menneskene gjøre ikke veldig tung yrke⁴

Figur 1: Syntaktisk trestruktur for konstruksjon med V2-brudd

I (2a) har verbet flyttet ut av VP til T der det blir tempusmarkert og finittmarkert⁵, og verbmorfologien kommer til uttrykk. Denne flyttingen fra V til T er en forutsetning for at verbet kan flytte videre og få innpass til C som finittmarkert verb, og som nevnt er det bare finite verb som kan flytte til C og slik oppfylle V2. I (2a) skulle det finite verbet ha flyttet, eller blitt løftet, videre til C for å oppfylle V2. Projeksjonen, eller strukturen, som muliggjør flyttingen, er til stede i mellomspråket, men selve verbflyttingen fra T til C er ikke fullstendig tilegnet (Åfarli 2015). I eksempel (2a) har verbet synlig finittmorfologi, men ytringer uten finittmorfologi forekommer også i mellomspråket til andrespråkstilegnere. I eksempel (2b) er verbet plassert til venstre for negasjonen og har dermed flyttet til T uten at finittmorfologien likevel realiseres. Ettersom vi finner eksempler på V3-konstruksjoner med finittmorfologi og V2-konstruksjoner uten finittmorfologi, antyder dette at tilegnelsen av V2 og finittmorfologi ikke er like sammenbundet i andrespråkstilegnelse som i førstespråkstilegnelse (Eide 2015).

Hagen (2001) argumenterer for at finittet har en kritisk karakter i andrespråkstilegnelsen. Strukturavvik, eller utviklingstrekk, knyttet til andrespråkstilegnelse av finittet er frekvente i mellomspråket til andrespråkelever og er derfor velkjente for mange lærere (se bl.a. Berggreen, Sørland og Alver 2012). I tillegg til tilegnelse av V2 og finittetsmorfologi i norsk er tilegnelse av finittet også tilknyttet tilegnelse av subjektvang, plassering av setningsadverbial og kopulativang i norsk (Hagen 2001). Samtidig som finittetsdistinksjonen hevdes å ha en kritisk karakter, finnes det også studier som kan tyde på at den kan være vanskeligere å tilegne seg enn tempusdistinksjonen. Dette er noe som er lite utforsket, men Wik (2014) fant at både tyske og engelske andrespråksinnlærere tilegnet seg tempusdistinksjonen, forholdet mellom fortid og ikke-fortid, før finittetsdistinksjonen. Informantene gjorde færre tempusfeil enn finittfeil, for eksempel ble presens og preteritum eller infinitiv og partisipp sjelden sammenblandet, noe som tilsier at tempusdistinksjonen i større grad enn finittetsdistinksjonen ble respektert. Tempusdistinksjonen kan være lettere å tilegne seg ettersom den har et tydelig semantisk trekk, før versus nå+senere, mens den mer syntaktiske finittetsdistinksjonen kan det være vanskeligere å forstå hva viser til, og dermed være mer utfordrende for andrespråkstilegnere (Eide 2015). Følgelig vil det være svært formålstjenlig med mer forskningsbasert kunnskap om hvordan tilegnelsen av finittet foregår, og hvorfor mange S2-innlærere har utfordringer med nettopp finittet. I denne artikkelen ser jeg derfor nærmere på tilegnelsesprosessen av den abstrakte morfosyntaktiske kategorien finittet slik den blant annet kommer til uttrykk gjennom verbflytting til C (heretter: verbflytting eller V2) og realisering av

finitt verbmorfologi (heretter: finittmorfologi), hos andrespråkstilegnere i ulike aldre.

Om tilegnelsen av finittet: hjelpeverb og hovedverb

Flere studier fremhever hjelpeverbs spesielle rolle i andrespråkstilegnelsen. Dette gjelder spesielt for tilegnelsen av negasjonsplassering. Håkansson (1989) skisserer en læringsløype der skillet mellom enkelt verbal og sammensatt verbal har stor betydning for tilegnelsen av negasjonsplassering i svensk. Hjelpeverbkonteksten ser ut til å lette læringen av negasjonsplassering ettersom postverbal nekting i helsetninger med hjelpeverb tilegnes før postverbal nekting i helsetninger med enkelt verbal. Denne læringsløypa har vist seg å være realisert både ved første- og andrespråkstilegnelse. Dimroth (2008) viser til en lignende læringsløype for tilegnelsen av negasjonsplassering hos voksne S2-tilegnere av tysk der negasjonen plasseres i korrekt posisjon først i kontekster med finitte hjelpeverb (perfektum) og deretter i kontekster med finitte hovedverb (Dimroth 2008):

Tabell 2: Antatt læringsløype for voksne S2-innlærere av tysk

ANTATT LÆRINGSLØYPE FOR VOKSNE S2-INNLÆRERE AV TYSK		
Fase 1	Hovedverb (finitte eller ikke) opptrer til høyre for negasjonen. Enkelte modalverb og bøyde kopula til venstre for negasjonen.	Jeg ikke drikke(r) kaffe
Fase 2	Perfektum tilegnes. Hjelpeverb opptrer i finitt form og posisjon til venstre for negasjonen.	Jeg har ikke drukket kaffe
Fase 3	Hovedverb opptrer til venstre for negasjonen. Tilegnelse av finittmorfologi fortsetter.	Jeg drikker ikke kaffe

Dimroth (2008) fulgte et russisk søskenpars S2-tilegnelse av tysk. Søskenparet hadde en startalder på åtte og fjorten år. Søskenenes tilegnelsesprosess ble sammenlignet med den nevnte læringsløypa for voksne S2-innlærere av tysk for å finne eventuelle aldersmessige forskjeller, og hun fant forskjeller i søskenenes tilegnelsesprosess av finittet. Tilegnelsesprosessen til 14-åringen fulgte læringsløypa for voksne. Åtteåringens tilegnelse foregikk raskere enn hennes, og hun fulgte heller ikke den samme læringsløypa som fjortenåringen. Språkdataene viste at åtteåringen tilegnet seg negasjonsplassering ved perfektum og hovedverb samtidig. Det er altså en tydelig forskjell i tilegnelsesprosessen til søsknene ettersom fjortenåringen

fulgte samme læringsløype som voksne S2-tilegnere, mens åtteåringen hadde en annen tilegnelsesprosess (Dimroth 2008:147). Resultatene til Dimroth antyder aldersforskjeller i andrespråkstilegnelsen og at slike forskjeller kan være knyttet til hjelpeverbkonteksten.

Parodi (2000) argumenterer også for at andrespråkstilegnere skiller mellom hovedverb og hjelpeverb, og at dette skillet har stor betydning. Ettersom hjelpeverb kan spille en spesiell rolle i tilegnelsen av negasjonens plassering (for voksne S2-innlærere), noe som innebærer verbflytting fra V til T, vil jeg se nærmere på om hjelpeverbkonteksten kan ha en tilsvarende status når det gjelder søsknenes tilegnelse av V2, noe som innebærer verbflytting fra T til C, og finittmorfologi: Tilegnes V2 og finittmorfologi i konstruksjoner med hjelpeverb før konstruksjoner med hovedverb, og finner jeg forskjeller i søsknenes tilegnelse av denne grammatiske kompetansen?

Om tilegnelsen av finitthet: startalderens betydning

Dimroth (2008) viser som nevnt til aldersforskjeller i andrespråkstilegnelsesprosessen til et søskenpar. Studier av startalderens betydning for andrespråkstilegnelsen kan gi indikasjoner på om det finnes sensitive perioder for andrespråkstilegnelse og om hvordan tilegnelsen påvirkes av såkalte modningsbegrensninger. Modningsbegrensninger innebærer et årsaksforhold mellom biologiske endringer i den nevrologiske utviklingen og menneskets evne til å tilegne seg språk. Ifølge Hyltenstam og Abrahamsson (2003) har modningsbegrensningene en gradvis større innvirkning på språkevnen med økt startalder. Dette er en del av bakgrunnen for at Lennbergs opprinnelige hypotese om én kritisk periode for språkstilegnelse som slutter ved puberteten, har blitt moderert til at det finnes ulike kritiske eller sensitive perioder for tilegnelse av ulike språklige moduler eller domener, noe som innebærer at S2-innlærerens startalder kan ha ulik betydning for de ulike domenene.

Meisel (2011, 2013) argumenterer også for at det ikke er hele språkevnen som blir påvirket av modningsbegrensninger, men snarere enkelte av domenene innenfor grammatikken. Videre påpeker Meisel at aldersbegrensningene ikke vil påvirke de ulike domenene på samme måte i samme alder. Følgelig er det ikke én avgrenset kritisk periode som påvirker hele språkevnen og forårsaker forskjeller mellom voksne og barn, men flere gradvise, sensitive faser eller aldersperioder som er avgjørende for tilegnelsen av ulike domener (Meisel 2011), eksempelvis det syntaktiske domenet (ordstilling, V2) og det morfologiske domenet (bøying, verbmorfologi). Meisel understreker også at selv om vi enda bare kan spekulere i hvilket aldersspenn som utgjør sensitive perioder for de spesifikke ulike

grammatiske domenene, viser forskningsresultater at det er liten tvil om at flere av disse periodene inntreffer betydelig tidligere enn puberteten. Nevrologiske studier gir grunnlag for å hevde at betydningsfulle kognitive modningsendringer skjer i fireårsalderen, seks–syvårsalderen og pubertetsalder. Disse endringene påvirker språkstilegnelsen slik at startalderen for andrespråkstilegnelsen får implikasjoner for både tilegnelsesprosessen og sluttnivået for tilegnelsen. Dette er også bakgrunnen for at det gjerne defineres et skille mellom andrespråkstilegnelse hos barn og andrespråkstilegnelse hos voksne (Meisel 2011). Akkurat i hvilken alder dette skillet bør settes, er omdiskutert. Meisel (2013) er blant dem som argumenterer for en aldersinndeling der andrespråkstilegnelse med en startalder mellom fire og sju år bør defineres som andrespråkstilegnelse hos barn (S2-barn) mens andrespråkstilegnelse med en startalder på over sju bør betegnes som andrespråkstilegnelse hos voksne (S2-voksne). Dersom barn blir eksponert for to språk før fireårsalderen, karakteriseres de som simultant tospråklige barn (2S-barn). Meisel (2011) avgrenser andrespråkstilegnelse hos barn til å gjelde suksessiv andrespråkstilegnelse som forekommer mellom fireårsalderen og syvårsalderen ettersom det ifølge han finnes evidens for kognitive modningsplatå ved disse aldersskillene.

Informantene i min undersøkelse har en startalder på sju og elleve år, noe som tilsier at den yngste vil kunne karakteriseres som S2-barn, mens den eldste vil kunne karakteriseres som S2-voksen, ifølge Meisel (2013). Med andre ord vil andrespråkstilegnelsesprosessen til søskenparet kunne foregå noe ulikt, og aldersforskjeller kan forekomme. I lys av teorien om aldersforskjeller i andrespråkstilegnelsen og ulike sensitive perioder for ulike domener vil jeg derfor sammenligne søsknenes tilegnelse av domenet for syntaks (V2) og domenet for morfologi (finittmorfologi).

Om informanter og metode

For å kunne se nærmere på teoriene om andrespråkstilegnelse i lys av norske språkdata, har jeg samlet inn språkdata fra ett søskenpars tilegnelsesprosess for finittet. Søskenparet er født i Eritrea med språket bilen som morsmål, men er oppvokst i Sør-Afrika der de lærte og snakket engelsk i barnehage og skole⁶. Når det gjelder spørsmålet om eventuell transfer, så er hverken informantens morsmål bilen eller engelsk V2-språk, altså er ikke V2 noe som vil kunne overføres hverken fra morsmålet eller engelsk. Ved test 1 hadde de bodd i Norge og hatt norskundervisning i ett år. Søskenparet går på en norskspråklig skole der begge får 2,5 timer (à 60 min.) med tilrettelagt

norskundervisning hver uke. De snakker også norsk med vennene sine på skolen, men snakker ikke norsk i hjemmet. Søskenparet ble rekruttert ved hjelp av læreren deres som svarte på en forespørsel sendt til skolene i området. Disse informantene ble valgt med utgangspunkt i informasjon fra læreren om deres daværende norsknivå. Søskenparets foresatte signerte samtykkeerklæring, og informantene selv var også positive til deltakelsen i prosjektet. Testingen foregikk i skoletida, noe som foresatte, skole og informantene syntes var greit, men i utformingen av testen var jeg bevisst på å begrense testens omfang av hensyn til informantenes unge alder og deres skolehverdag.

For å kunne få indikasjoner om informantenes tilegnelse av finitthet valgte jeg en eksperimentell metode der jeg innhentet performansedata, språkdata som gir uttrykk for den underliggende grammatiske kompetansen til informantene⁷. Den grammatiske kompetansen er informantenes ubevisste, lingvistiske kunnskaper som VanPatten og Benati definerer som: «A complex interaction of abstract constraints and principles of language that interact to make sentences look the way they look to us» (2010:73). Altså er informantenes mentale representasjoner av grammatisk struktur noe svært komplekst og abstrakt, og den grammatiske kompetansen kan dermed ikke undersøkes direkte. Imidlertid er det den grammatiske kompetansen informantene bruker i sin vurdering av setningers akseptabilitet. Følgelig gir språkdata som akseptabilitetsvurderinger en indirekte tilgang til informantenes grammatiske kompetanse og kan dermed bidra til å indikere hvilke underliggende grammatiske strukturer som er til stede i informantenes mellomspråk. Akseptabilitetsvurderinger er en mye anvendt og anerkjent metode innenfor generativ andrespråksforskning der man altså antar at denne typen intuisjonsdata gir uttrykk for informantenes grammatiske kompetanse (White 2003). Akseptabilitetsvurderinger baserer seg på informantenes intuisjon. Det finnes kritiske innvendinger mot intuisjonenes pålitelighet som forskningsobjekt og akseptabilitetsvurderinger som metode (Gibson og Fedorenko 2010). Samtidig trekker andre frem fordelene med akseptabilitetsvurderinger som metode. Data fra akseptabilitetsvurderinger skiller seg fra produksjonsdata ettersom produksjonsdata sjelden inneholder konstruksjoner som informanten ikke aksepterer (Mackey og Gass 2005). Schütze (2011) påpeker viktigheten av negativ evidens og understreker at når det gjelder innsamling av informasjon om hvilke konstruksjoner en språkbruker ikke godtar, er akseptabilitetsvurderinger klart overlegen. S2-tilegnere får ikke systematisk negativ innputt, innputt som inneholder ikke-akseptable konstruksjoner. Dermed vil avvisning av ikke-akseptable konstruksjoner ikke kunne baseres på innputt,

men snarere den internaliserte grammatikken til informanten (Schütze 2011)⁸.

Som datainnsamlingsmetode valgte jeg å gi informantene en skriftlig test der informantene vurderte hvorvidt ulike setningskonstruksjoner var akseptable i norsk⁹. Testen består av 40 setninger som fordeles over følgende kategorier¹⁰:

Tabell 3: Oversikt over testkategoriene

Kategori:	Beskrivelse:	Akseptabilitet:	Eksempelsetning:
Kategori 1a: (3 setninger)	Konstruksjoner med finitt hovedverb med V3-plassering	Ikke-akseptable	*Jeg ikke liker fisk
Kategori 1b: (3 setninger)	Konstruksjoner med infinitt hovedverb med V2-plassering	Ikke-akseptable	*I går spise gutten fisk til middag
Kategori 1c: (6 setninger)	Konstruksjoner med finitt hovedverb med V2-plassering	Akseptable	I går leste gutten i en bok
Kategori 2a: (3 setninger)	Hjelpeverbskonstruksjoner med finitt hjelpeverb med V3-plassering	Ikke-akseptable	*I norsktimene jenta ha skrevet en fortelling
Kategori 2b: (5 setninger)	Hjelpeverbskonstruksjoner med avvikende finittmorfologi	Ikke-akseptable	*Gutten har ikke så henne i dag
Kategori 2c: (8 setninger)	Hjelpeverbskonstruksjoner med finitt hjelpeverb med V2-plassering	Akseptable	Oppgavene har jenta glemt
Kategori 3a: (6 setninger)	Fyllsetninger	Ikke-akseptable	*Familien bor i et blå hus
Kategori 3b: (6 setninger)	Fyllsetninger	Akseptable	Han liker den grønne bilen

Testsetningene fordeles altså over tre hovedkategorier (1, 2 og 3) der kategori 1 og 2 har tre underkategorier (a, b, c) og kategori 3 har to underkategorier (a, b). Kategori 1 tester tilegnelsen av finitthet, verbflytting til C (V2) og finittmorfologi i en hovedverbkontekst, og kategori 2 tester tilsvarende trekk i tilegnelsen av hjelpeverbskonstruksjoner. Dette muliggjør en sammenligning mellom tilegnelsesprosessen for hovedverb og hjelpeverb hos den enkelte informant, og i lys av disse språkdataene ser jeg nærmere på den enkelte informants tilegnelse av finitthet i norsk¹¹. Ettersom hjelpeverbskonstruksjoner utgjør et skille mellom tilegnelsen ifølge Dimroth (2008), valgte jeg å ha litt flere setninger i kategori 2¹².

Den tredje kategorien med fyllsetninger har til hensikt å distrahere informantene fra de faktiske testkategoriene og bidrar dermed til å sikre testens validitet. Av hensyn til testens lengde valgte jeg å begrense antall fyllsetninger til tolv. Mackey og Gass (2005) anbefaler at tester for voksne ikke

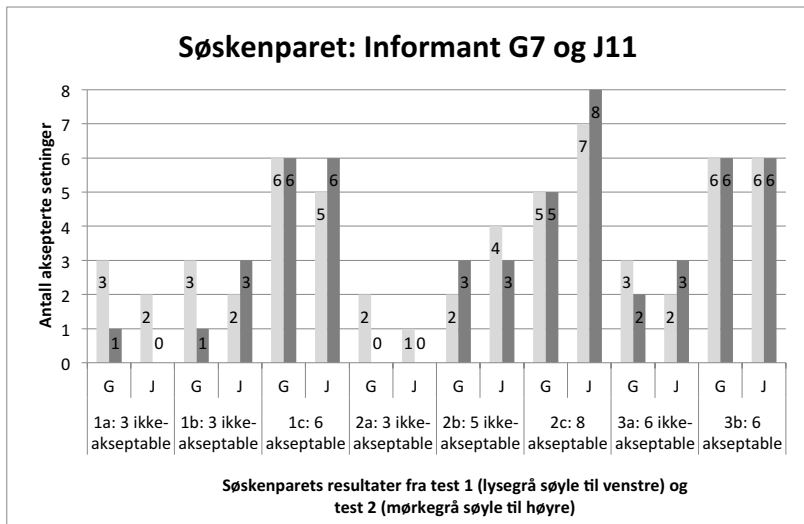
overskrider 50 setninger. Den yngste informanten som utførte denne testen, var sju år gammel, og derfor satte jeg en grense på maks 40 setninger. Ettersom informantene er så unge, anser jeg tolv fyllsetninger for å være nok til å distrahere informantene. Kategoriene inneholder både den akseptable og ikke-akseptable versjonen av setningskonstruksjonen som testes. Dermed kan vurderingene gi indikasjoner om hvorvidt former som er i tråd med målpråket og/eller overgangsformer som avviker fra målpråket, er til stede i informantenes mellomspråk.

Informantene vurderte setningskonstruksjonenes akseptabilitet ved hjelp av en JA/NEI-vurderingsskala. Jeg valgte en binær skala ettersom den er enklere i bruk for yngre informanter enn en mer nyansert Likert-skala med flere punkter¹³. Setningene i testen ble randomisert ved hjelp av «blocking» eller gruppering. Dette er en kontrollert randomiseringsmåte som grupperer setningene slik at hver gruppe inneholder én setning fra hver kategori. Cowart påpeker at denne formen for gruppering av setningene kan bidra til at uønskede faktorer, som kjedsomhet og trøtthet hos informantene, ikke påvirker resultatene (Cowart 1997). Testen ble kontrollert ved å ha ei kontrollgruppe med to barn i alderen syv og ni år med norsk som morsmål. Kontrollgruppa vurderte alle setningene i testen korrekt, og resultatene fra kontrollgruppa indikerer slik at testen legger til rette for at barn skal kunne besvare den. Dette bidrar dermed til å sikre testens validitet. Informantene gjennomførte testen skriftlig. Imidlertid har yngre informanter ofte begrensede lese- og skriveferdigheter (Cowart 1997), og derfor ble setningene lest inn på opptaker av en innleser med standardnært talemål (uten r-bortfall i presens) og spilt av for informantene under testen for å støtte forståelsen hos informantene. Informantene vil heretter omtales som informant G7 (den yngste av søsknene, en gutt med startalder på syv år) og informant J11 (den eldste av søsknene, en jente med startalder på elleve år).

Om søskenparets resultater: sammenfatning

Figur 2 på motstående side gir en samlet oversikt over søskenparets vurderinger av alle konstruksjonene (aksepterte setninger) fra alle kategoriene ved begge testtidspunktene.

Søskenparets vurderinger av setningene i underkategori 1a og 2a tester tilegnelsen av verbflytting av hovedverb og hjelpeverb. Ved test 1 aksepterer informant G7 tre V3-konstruksjoner med hovedverb i underkategori 1a og to V3-konstruksjoner med hjelpeverb i underkategori 2a. Altså aksepterer han fem av seks konstruksjoner som mangler verbflytting. Fire måneder

Figur 2: Søskenparets resultater (aksepterte setninger) fra kategori 1, 2 og 3 fra test 1 og 2

senere aksepterer denne informanten bare én av seks konstruksjoner med manglende verbflytting. Dette innebærer at informant G7 går fra å avvise én av seks av konstruksjoner med manglende verbflytting ved test 1 til å avvise fem av seks konstruksjoner med manglende verbflytting ved test 2.

Resultatene fra test 1 viser at informant J11 aksepterer to V3-konstruksjoner med hovedverb og én V3-konstruksjon med hjelpeverb, noe som innebærer at hun aksepterer tre av seks konstruksjoner som mangler verbflytting. Ved test 2 aksepterer denne informanten ingen av konstruksjonene med manglende verbflytting. Det vil si at informant J11 går fra å avvise halvparten av konstruksjonene med manglende verbflytting ved test 1 til å avvise alle konstruksjonene med manglende verbflytting ved test 2.

Vurderingene av setningene i underkategori 1b og 2b tester tilegnelsen av finittmorfologi på hovedverb og hjelpeverb. Ved test 1 aksepterer informant G7 tre ikke-akseptable konstruksjoner med hovedverb uten finittmorfologi og to ikke-akseptable hjelpeverbskonstruksjoner med avvikende finittmorfologi. Det vil si at han aksepterer fem konstruksjoner der verbet har avvikende finittmorfologi. Fire måneder senere aksepterer informanten én av konstruksjonene med hovedverb uten finittmorfologi og tre hjelpeverbskonstruksjoner med avvikende finittmorfologi, altså aksepterer han fire konstruksjoner med avvikende finittmorfologi ved test 2. Dette

innebærer at denne informantens aksept for avvikende finittmorfologi har sunket fra test 1 til test 2.

Resultatene fra test 1 viser at informant J11 aksepterer to konstruksjoner med hovedverb uten finittmorfologi og fire hjelpeverbskonstruksjoner med avvikende finittmorfologi, noe som innebærer at hun aksepterer seks av åtte konstruksjoner med avvikende finittmorfologi ved test 1. Ved test 2 aksepterer informant J11 tre konstruksjoner med hovedverb uten finittmorfologi og tre hjelpeverbskonstruksjoner med avvikende finittmorfologi. Det vil si at informant J11 aksepterer seks av åtte konstruksjoner med avvikende finittmorfologi. Med andre ord har hennes aksept for avvikende finittmorfologi ikke økt eller sunket fra test 1 til test 2, og resultatene hennes skiller seg fra brorens resultater når det gjelder aksept for avvikende finittmorfologi.

Om søskenparets tilegnelse

Tilegnelsesprosessen for verbflytting og finittmorfologi

Tabell 4 gir en oversikt over søskenparets korrekte avvísninger av ikke-akseptable konstruksjoner med fokus på tilegnelsesprosessen for verbflytting og finittmorfologi. I denne tabellen er verdiene for hovedverbkontekst og hjelpeverbkontekst slått sammen.

Tabell 4: Søskenparets mestringsprofiler (korrekte avvísninger), verbflytting og finittmorfologi

	Test 1		Test 2	
	G7	J11	G7	J11
Korrekt avvísning av konstruksjoner med manglende verbflytting	1/6 16,7 %	3/6 50 %	5/6 83,3 %	6/6 100 %
Korrekt avvísning av konstruksjoner med avvikende finittmorfologi	3/8 37,5 %	2/8 25 %	4/8 50 %	2/8 25 %
Forskjell mellom verbflytting og finittmorfologi	20,8 %	25 %	33,3 %	75 %

En generell tendens hos søskenparet er at begge har høy aksept for konstruksjoner med manglende eller avvikende finittmorfologi. Det høyeste antallet korrekte vurderinger av ikke-akseptable setninger innenfor finittmorfologi er fire av åtte. Dette tyder på at ingen av informantene har tilegnet seg korrekt finittmorfologi ved testtidspunktene. Søskenparet aksepterer derimot færre ikke-akseptable konstruksjoner med manglende verbflytting, noe som indikerer at begge informantene har kommet lengre i tilegnelsesprosessen for verbflytting enn for finittmorfologi. Informant G7 og infor-

mant J11 avviser henholdsvis én og tre av seks konstruksjoner med manglende verbflytting ved test 1. Følgelig impliserer disse resultatene at søskenparet ikke hadde tilegnet seg verbflytting ved test 1. Fire måneder senere har søskenparet en lavere aksept for manglende verbflytting. Ved test 2 avviser informant G7 og informant J11 henholdsvis fem og seks av seks V3-konstruksjoner. Resultatene antyder dermed at strukturen for verbflytting fra T til C av hovedverb og hjelpeverb er tilegnet hos begge informantene ved test 2¹⁴.

Resultatene indikerer altså at begge informantene har tilegnet seg V2, men ikke finittmorfologi ved test 2, altså mestrer disse informantene tilsynelatende V2 uten å ha tilegnet seg korrekt finittmorfologi. Disse resultatene samsvarer med resultatene til Tran (2005). De engelske barna i denne studien plasserte også gjerne infinitte verb i V2-posisjon i sitt tyske mellomspråk¹⁵, noe som kan implisere at S2-tilegnelsesprosessen av det syntaktiske fenomenet verbflytting ikke trenger å ha en nær sammenheng med S2-tilegnelsesprosessen av finittmorfologi slik vi finner i førstespråkstilegnelse (Tran 2005, Eide 2015). Hagen (Eide 2015) observerer i likhet med Tran (2005) at S2-innlærere kan mestre V2-regelen uten å ha tilegnet seg korrekt finittmorfologi.

Søskenparets aksept for manglende verbflytting og avvikende finittmorfologi viser en forskjell. Denne forskjellen kommer til uttrykk både ved test 1 og test 2, men er tydeligst ved test 2 (jf. Figur 2). Informant G7 aksepterer fem av seks V3-konstruksjoner og fem av åtte konstruksjoner med avvikende finittmorfologi ved test 1. Ved test 2 aksepterer han bare én V3-konstruksjon, og han aksepterer nå fire av åtte konstruksjoner med avvikende finittmorfologi. Dette tyder på en positiv utvikling i informant G7 sin tilegnelse av både finittmorfologi og verbflytting. Imidlertid finner jeg ikke en tilsvarende positiv tendens hos informant J11 når det gjelder finittmorfologi. Ved test 1 aksepterer informant J11 tre av seks V3-konstruksjoner og seks av åtte konstruksjoner med avvikende finittmorfologi. Ved test 2 aksepterer informant J11 ingen V3-konstruksjoner, men aksepterer igjen seks av åtte konstruksjoner med avvikende finittmorfologi. Følgelig antyder resultatene at informant J11 har hatt en positiv utvikling i tilegnelsen av verbflytting, men har ingen påviselig utvikling i tilegnelsen av finittmorfologi.

Med andre ord finner jeg en forskjell (75 %) mellom den eldste informantens tilegnelse av verbflytting (seks av seks korrekte vurderinger av V3-konstruksjoner, 100 % korrekt skår) og finittmorfologi (to av åtte korrekte vurderinger av konstruksjoner med avvikende finittmorfologi, 25 % korrekt skår) ved test 2. Den yngste informantens tilegnelse av finitt-

morfologi henger ikke like langt bak tilegnelsen av verbflytting som hos den eldste informanten. Differansen mellom korrekt skår for verbflytting (fem av seks korrekte vurderinger av V3-konstruksjoner, 83,3 % korrekt skår) og korrekt skår for finittmorfologi (fire av åtte korrekte vurderinger av konstruksjoner med avvikende finittmorfologi, 50 % korrekt skår) er 33,3 % hos informant G7. Denne differansen er 41,7 % lavere enn forskjellen mellom verbflytting og korrekt skår hos informant J11.

Som nevnt, kan informant J11 betegnes som S2-voksen ettersom hun startet andrespråkstilegnelsen som 11-åring, og informant G7 kan betegnes som S2-barn ettersom han startet andrespråkstilegnelsen som sjuåring, ifølge Meisel (2013). Tilegnelsesprosessen for finittmorfologi hos den yngste ser ut til å foregå noe hurtigere enn hos den eldste av søsknene. I søskenparets tilegnelsesprosess for verbflytting (V2) er det mindre forskjell mellom dem ettersom begge informantene ser ut til å ha tilegnet seg V2 ved test 2. At det ikke er en tilsvarende forskjell mellom søsknenes tilegnelsesprosess for domenet for syntaks og domenet for morfologi, er i tråd med argumentasjonen til Meisel (2013) om at startalderen og de påfølgende modningsbegrensningene vil kunne påvirke ulike domener på ulikt vis og i ulik alder. Selv om begge søsknene har kommet lengre i tilegnelsen av V2 enn finittmorfologi, er forskjellen størst hos den eldste av søsknene. Som Meisel (2013) påpeker, finnes det lite empiri og teori som predikerer hvilke grammatiske fenomener som påvirkes av modningsbegrensninger, når begrensningene oppstår og hvordan denne alderseffekten vil påvirke tilegnelsesprosessen. Ettersom det kun er startalderen som skiller søsknene, kan dette implisere at forskjellen i tilegnelsesprosessen skyldes nettopp startalderens modningsbegrensninger. Når finittet er fullstendig tilegnet, vil V2 og finittmorfologi realiseres i mellomspråket. For disse informantene ser det ut til at det syntaktiske fenomenet V2 lar seg lettere og raskere realisere i mellomspråket enn det morfologiske fenomenet finittmorfologi. Dersom utfordringene med finittmorfologi er et uttrykk for startalderens begrensninger, antyder disse begrensede og tentative dataene at den optimale, sensitive perioden for tilegnelse av finittmorfologi fases gradvis ut fra en startalder på sju år og oppover.

Tilegnelsesprosessen for hjelpeverb og hovedverb

I avsnittene som følger, ser jeg nærmere på søskenparets tilegnelsesprosess for hovedverb og hjelpeverb når det gjelder verbflytting og finittmorfologi i norsk: Tilegnes V2 og finittmorfologi i konstruksjoner med hjelpeverb før konstruksjoner med hovedverb, og finner jeg forskjeller i søsknenes tilegnelse av denne grammatiske kompetansen? Tabell 5 gir en oversikt over søs-

kenparets korrekte avvisninger av ikke-akseptable konstruksjoner med fokus på tilegnelsesprosessen for hjelpeverb og hovedverb.

Tabell 5: Søskenparets mestringsprofiler (korrekte avvisninger), hjelpeverb og hovedverb

	Test 1		Test 2	
	G7	J11	G7	J11
Kategori 1a: Korrekt avvisning av hovedverb-konstruksjoner med manglende verbflytting	0/3 0 %	1/3 33,3 %	2/3 66,6 %	3/3 100 %
Kategori 2a: Korrekt avvisning av hjelpeverb-konstruksjoner med manglende verbflytting	1/3 33,3 %	2/3 66,6 %	3/3 100 %	3/3 100 %
Forskjell mellom hjelpeverb og hovedverb, verbflytting	33,3 %	33,3 %	33,3 %	0 %
Kategori 1b: Korrekt avvisning av hovedverb-konstruksjoner med manglende finittmorfologi	0/3 0 %	1/3 33,3 %	2/3 66,6 %	0/3 0 %
Kategori 2b: Korrekt avvisning av hjelpeverb-konstruksjoner med avvikende finittmorfologi	3/5 60 %	1/5 20 %	2/5 40 %	2/5 40 %
Forskjell mellom hjelpeverb og hovedverb, finittmorfologi	60 %	13,3 %	26,6 %	40 %

Informant G7 avviser ingen av V3-konstruksjonene med hovedverb ved test 1. Ettersom informant G7 altså aksepterer alle konstruksjonene i kategori 1 (hovedverbkontekst), antar jeg at han ikke har tilegnet verbflytting og finittmorfologi for hovedverb ved dette testtidspunktet. Når det gjelder konstruksjoner med hjelpeverbkontekst i kategori 2, avviser informanten korrekt en av tre V3-konstruksjoner (*14. På skolen vi har gjort leksene*), tre av fem konstruksjoner med avvikende finittmorfologi (*17. Jenta ha ikke vært på skolen i dag*) og avviser tre av åtte V2-konstruksjoner (*28. I dag har elevene vært på tur i skogen*). Disse resultatene viser at informanten har høyere korrekt skår når det gjelder hjelpeverb enn hovedverb, men resultatene viser også at hverken verbflytting av eller finittmorfologi for hovedverb eller hjelpeverb var fullstendig tilegnet da test 1 fant sted.

Det ser heller ikke ut til at informant J11 har tilegnet seg verbflytting av eller finittmorfologi for hovedverb ved test 1. Hun avviser nemlig korrekt en av tre ikke-akseptable V3-konstruksjoner med hovedverb og en av tre ikke-akseptable konstruksjoner der hovedverbet har manglende finittmorfologi. Videre avviser informant J11 konstruksjonen der negasjonen står før hovedverbet. Dette antyder at informant J11 ikke konsekvent aksepterer konstruksjoner med flytting av hovedverbet. Når det gjelder tilegnelsen av

verbflytting av hjelpeverb, aksepterer informant J11 kun én av V3-konstruksjonene. Informanten ser ut til å ha kommet lengre i tilegnelsen av verbflytting av hjelpeverb enn av hovedverb.

Resultatene fra test 2 indikerer at begge informantene har hatt en utvikling i tilegnelsesprosessen av verbflytting for både hovedverb og hjelpeverb. Informant G7 har seks av seks korrekte vurderinger i underkategori 1c i tillegg til to av tre korrekte svar i underkategori 1a og 1b. Med andre ord er færre ikke-akseptable konstruksjoner til stede i mellomspråksgrammatikken enn ved test 1. Dette antyder at informanten nå har tilegnet seg verbflytting av og finittmorfologi for hovedverb. Imidlertid er informantens vurderinger av hjelpeverbskonstruksjonene i kategori 2 mindre entydige enn vurderingene av hovedverbskonstruksjonene. Informanten har tre av tre korrekte svar i 2a, noe som impliserer at informanten også har tilegnet seg verbflytting av hjelpeverb. Samtidig har informanten kun to av fem korrekte vurderinger av hjelpeverbskonstruksjoner med avvikende finittmorfologi og fem av åtte korrekte vurderinger av akseptable hjelpeverbskonstruksjoner. Informantens resultater fra disse underkategoriene kan tyde på at strukturen for hjelpeverb kan være til stede i mellomspråksgrammatikken, men at hjelpeverbstrukturen ikke er fullstendig tilegnet. Dette tyder på at hjelpeverbkonteksten ikke ser ut til å ha en spesiell rolle, og at hjelpeverb ikke trenger å være lettere å løfte enn hovedverb i tilegnelsesprosessen for verbflytting og finittmorfologi hos denne informanten. Tilegnelsesprosessen av verbflytting og finittmorfologi ser heller ikke ut til å foregå i ulike faser for hjelpeverb og hovedverb ettersom resultatene antyder at tilegnelsesprosessen foregår samtidig for hjelpeverb og hovedverb. Samtidig har tilegnelsen for hovedverb kommet noe lengre enn tilegnelsen av hjelpeverb hos informant G7.

Resultatene til informant J11 fra test 2 viser lignende tendenser som hos informant G7. Informant J11 har tre av tre korrekte svar i underkategori 1a, noe som kan implisere at strukturen for verbflytting av hovedverb er tilegnet. Imidlertid har denne informanten ingen korrekte svar i underkategori 1b og utelukkende korrekte svar i underkategori 1c, noe som indikerer at både hovedverb med manglende og korrekt finittmorfologi aksepteres i mellomspråksgrammatikken til denne informanten. Dette antyder at strukturen for hovedverb ikke er fullstendig tilegnet når det gjelder realisering av finittmorfologi. Videre har informanten tre av tre korrekte svar i underkategori 2a, noe som impliserer at strukturen for verbflytting av hjelpeverb kan være tilegnet fordi V3-konstruksjonene med hjelpeverb avvises. Når det gjelder finittmorfologien til hjelpeverb hos denne informanten, aksepterer informanten tre av fem ikke-akseptable hjelpeverbskonstruksjoner i 2b og åtte av

åtte akseptable hjelpeverbskonstruksjoner i 2c. Strukturen for finitte hjelpeverb kan dermed sies å være tilegnet i større grad enn strukturen for finitte hovedverb hos informant J11 når det gjelder finittmorfologi fordi hun aksepterer alle ikke-akseptable hovedverbskonstruksjonene i 1b, men avviser to av fem ikke-akseptable hjelpeverbskonstruksjoner i 2b. Ved dette testtidspunktet har informanten altså hverken tilegnet seg finittmorfologi for hjelpeverb eller hovedverb fullstendig. Denne tilegnelsesprosessen foregår samtidig også for denne informanten, men hun har sannsynligvis kommet lengre i tilegnelsesprosessen av hjelpeverb enn hovedverb, noe som skiller den eldste informanten fra den yngste.

Dimroth (2008) fant et tydelig skille mellom tilegnelsesprosessene til søsknene i sin studie. For den eldste av hennes informanter, startalder 14 år, ble finittet og negasjon først tilegnet i en hjelpeverbkontekst. En tilsvarende fase i tilegnelsen ble ikke funnet hos den yngste av informantene, startalder 11 år. I tilegnelsen av verbflytting og finittmorfologi hos mine informanter finner jeg ikke entydige antydninger til at hjelpeverbkonteksten har en spesiell rolle ettersom tilegnelsen ser ut til å foregå samtidig for hjelpeverb og hovedverb, altså ikke i ulike faser som Dimroth (2008) viser til i sin studie. Imidlertid finner jeg en forskjell i tilegnelsesprosessen til søskenparet. Den eldste har kommet noe lengre enn den yngste i tilegnelsen av hjelpeverb, og den yngste har kommet noe lengre enn den eldste i tilegnelsen av hovedverb. Med andre ord foregår tilegnelsen av hovedverb tilsynelatende lettere og hurtigere for den yngste og tilegnelsen av hjelpeverb tilsynelatende lettere og hurtigere for den eldste. Et større datagrunnlag må til for å kunne etablere en tendens og en læringsløype for finittet i norsk som andrespråk, men skillet mellom andrespråkstilegnelse for barn og voksne og skillet mellom hjelpeverb og hovedverb kan være relevant for skisseringen av en slik læringsløype.

Avslutning

I denne artikkelen har jeg sett nærmere på et søskenpars tilegnelse av finittet innenfor et generativt rammeverk. Jeg har presentert språkdata fra to målepunkt og drøftet utviklingen søsknene har hatt mellom disse målepunktene når det gjelder tilegnelse av finittet, verbflytting fra T til C og realisering av finittmorfologi i norsk som andrespråk. I analysen av informantenes akseptabilitetsvurderinger finner jeg både forskjeller og likheter mellom søskenparets tilegnelsesprosess for verbflytting og finittmorfologi både i en hjelpeverbkontekst og en hovedverbkontekst.

Realiseringen av verbflytting og finittmorfologi tilhører ulike grammatiske domener, henholdsvis syntaks og morfologi, og kan ha ulike sensitive perioder for tilegnelse. Forskjellen mellom søskenparets tilegnelsesprosess for verbflytting og finittmorfologi kan være uttrykk for aldersforskjeller, eller modningsbegrensninger. Søskenparets resultater antyder at startalder kan ha hatt betydning for tilegnelsesprosessen deres, og at den optimale, sensitive perioden for tilegnelse av domenet for morfologi kan være avtagende fra en startalder på sju år. Imidlertid har jeg et begrenset datagrunnlag, og vi er avhengige av langt flere, longitudinelle studier med flere målepunkter og ulike typer språkdata for å kunne konkludere nærmere om startalderens betydning for andrespråkstilegnelsesprosessen. Til tross for mulige metodiske innvendinger og et begrenset datagrunnlag, gir mine resultater tentative indikasjoner på at startalderen kan ha ulik betydning for tilegnelsen av ulike domener innenfor grammatikken, og at startalderen kan ha betydning for tilegnelsen av finittet i ulike kontekster, hjelpeverb og hovedverb, noe som vil kunne danne et interessant utgangspunkt for videre forskning på startalderens betydning for andrespråkstilegnelsesprosessen for norsk som andrespråk. Forskningsbasert kunnskap om andrespråkstilegnelsen til S2-innlærere i ulike aldre er en forutsetning for å kunne legge til rette for tilegnelsen av og opplæringen i norsk som andrespråk på best mulig måte i norske pedagogiske institusjoner.

Noter

1. Jeg har valgt å bruke «startalder» som norsk oversettelse av begrepet «age of onset».
2. Imperativ betegnes også som en finitt form, men har modus, ikke tempus. Eides finittsystem tar utgangspunkt i verbformene som har tempus og jeg vil derfor ikke diskutere imperativ videre. Samtidig er imperativ et eksempel på hvorfor finittet bør defineres som en egen kategori atskilt fra tempus: «Crucially, we emphasize that finiteness must be distinguished from tense. Holmberg and Platzack (1995: 23) argue that although finiteness is a prerequisite for tense, it is not identical to tense since there are untensed finite verbs (imperative) as well as non-finite tensed verbs (past participles)» (Eide, 2009: 360).
3. Hentet fra (Eide 2015), barnespråkskorpus i CHILDES-databasen samlet av Tina L.R. Larsen, NTNU.
4. Hentet fra (Eide 2015), andrespråkskorpus samlet av Olaf Husby, NTNU.
5. Finittetsdistinksjonen innebærer at noe morfologi kan kode tempus uten å kode finittet, som infinitiv- og partisippendelser, en inherent egenskap ved verbet (se eksempel 2b), og at noe morfologi kan kode både tempus og finittet (omtrent som flertall og bestemthet i nomen), som presens- og preteritumsendelser, tilordnes i T.
6. Informantene tilegner seg altså norsk som tredjespråk. Å skille mellom norsk som andrespråk og tredjespråk er hensiktsmessig når man undersøker transfer spesielt. Av hensyn til artikkelens omfang vil jeg ikke drøfte transfer fra S1 eller S2 i infor-

- mantenes mellomspråk ytterligere. Dermed vil jeg også fortsette å bruke begrepet norsk som andrespråk om tilegnelsen til informantene.
7. For videre drøfting av begrepene kompetanse og performanse, se Eide og Busterud (2015).
 8. For videre drøfting av akseptabilitetsvurderinger som metode og denne metodens reliabilitet sammenlignet med andre metoder, se Sprouse og Almeida (2017) som er en metastudie og et svar til Gibson og Fedorenko (2013).
 9. De ikke-akseptable setningene i denne testen er setninger som ikke er i tråd med den internaliserte grammatikken til morsmålsbrukere av norsk. De akseptable setningene er følgelig i tråd med morsmålsbrukernes grammatikk.
 10. Se vedlegg 1 for fullstendig oversikt over testsetningene.
 11. Ideelt sett skulle hver av underkategoriene inneholdt seks setninger, men av hensyn til testens omfang valgte jeg å begrense antall setninger i hver av kategoriene slik at testens totale antall setninger ikke oversteg 40.
 12. Samtidig som kategori 2 kan gi antydninger om eventuelle ulike faser i tilegnelsen, kan det være uheldig i en sammenligning at underkategori 2a og 2b og kategori 1 og 2 har ulikt antall konstruksjoner. At et feilsvar innenfor de ulike kategoriene vil utgjøre ulike prosentsteg, må derfor tas høyde for i analysen av resultatene.
 13. Jeg kunne ha bedt informantene om å rette de avviste setningene for å forsikre meg om at informantene avviste setningene på grunn av manglende verbflytting eller ukorrekt finittmorfologi og ikke av andre grunner. Jeg valgte bort denne muligheten av hensyn til testens lengde og informantenes unge alder. Å be informantene om å korrigere, kan også føre til at informantene i større grad benytter sine metalingvistiske kunnskaper snarere enn den umiddelbare intuisjonen sin for å gjøre vurderingen. Imidlertid tok den yngste av søknene selv initiativ til å rette flere av setningene som han ikke aksepterte under test 2. Dette kan tyde på at tilegnelsen er kommet lenger, og at informanten følte seg sikrere, ved test 2 enn ved test 1.
 14. Jeg velger å bruke 80 %–100 % snarere enn 90 % ettersom antallet setninger er såpass lavt at ett ukorrekt svar har høy påvirkning på prosenttallet og medfører at det synker til under 90 %. For å utføre en analyse av språkdataene har jeg måttet vurdere når jeg anser en struktur som tilegnet. Altså har jeg måttet velge hvilket kriterium jeg skal sette for å avgjøre hvorvidt informantene mine har tilegnet seg finittet og V2 i norsk eller ikke. Hva som anses som en konsistent grammatikk, er svært omdiskutert innenfor andrespråkforskningen. Blant annet har både 100 % og 60 % korrekt skår blitt brukt som indikator for at en struktur er tilegnet (Jin et al, 2015:242). Pallotti (2007) argumenterer for at en struktur først er tilegnet når informanten bruker strukturen systematisk og konsekvent i produksjonen av språkdata. Denne spesifikke og selektive bruken kan vanskelig la seg redusere og representere av ulike prosentandeler av korrekt bruk av en struktur. Imidlertid tar Pallotti, i likhet med Dimroth (2008), utgangspunkt i produksjonsdata og ikke data fra akseptabilitetsvurderinger. Meisel (2011) påpeker at 90 % korrekt bruk av en struktur har blitt brukt som kriterium for tilegnelse i studier av førstespråkstilegnelse, men understreker også at det ikke har vært mulig å etablere et lignende, pålitelig og kvantitativt kriterium for andrespråkstilegnelse (2011:256). Med utgangspunkt i resultatene mine har jeg valgt å bruke mellom 80 % og 100 % korrekt skår som indikator for at en struktur er tilegnet. Dette innebærer at jeg antar at verbflytting og finittmorfologi er tilegnet i stor grad selv om informanten aksepterer én konstruksjon med manglende verbflytting eller avvikende finittmorfologi.

15. Det er selvsagt forskjeller mellom norsk og tysk setningsstruktur. Imidlertid er det betydelige likhetstrekk når det gjelder finittmorfologi og V2, og dermed vil undersøkelser av dette fenomenet i tysk mellomspråk kunne kaste lys over norsk mellomspråk og motsatt.
16. Ved en feil inneholder denne fyllsetningen også et ikke-finit verb.

Litteraturliste

- Berggreen, Harald, Kjartan Sørland og Vigdis Rosvold Alver 2012. *God nok i norsk. Språk- og skriveutvikling hos elever med norsk som andrespråk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Cowart, Wayne 1997. *Experimental syntax: applying objective methods to sentence judgments*, California: Sage.
- Dimroth, Christine 2008. Age Effects on the Process of L2 Acquisition? Evidence from the Acquisition of Negation and Finiteness in L2 German. *Language Learning*, 2008, årg. 58 nr. 1, 117–150.
- Eide, Kristin Melum 2009. Finiteness: The haves and the have-nots. I A. Artemis, J. Hankamer, T. McFadden, J. Nuger og F. Schäfer (red.). *Advances in Comparative Germanic Syntax. Linguistik Aktuell/Linguistics Today 141*. Philadelphia: John Benjamins, 357–390.
- Eide, Kristin Melum 2012. Om tempus og aspekt i norsk. I H.-O. Enger, J.T. Faarlund, og K.I. Vannebo (red.). *Grammatikk, bruk og norm. Festskrift til Svein Lie på 70-årsdagen, 15. april 2012*. Oslo: Novus Forlag, 57–78.
- Eide, Kristin Melum 2015. Tilegnelse av verbale kategorier. I K.M. Eide (red.). *Norsk andrespråkssyntaks*. Oslo: Novus Forlag, 135–195.
- Eide, Kristin Melum og Guro Busterud 2015. Kompetanse og performanse: Kunnskap og produksjon. I K.M. Eide (red.). *Norsk andrespråkssyntaks*. Oslo: Novus Forlag, 19–57.
- Gibson, Edward og Evelina Fedorenko 2013. The need for quantitative methods in syntax and semantics research. *Language and Cognitive Processes*, 2013, årg. 28 nr. 1–2, 88–124.
- Faarlund, Jan Terje, Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, Jon Erik 2001. Finittkategoriens kritiske karakter i norsk som andrespråk. I A. Golden og H. Uri (red.). *Andrespråk, tospråkighet, norsk*. Oslo: Unipub, 45–57.
- Hyltenstam, Kenneth og Niclas Abrahamsson 2003. Maturational Constraints in SLA. I C. Doughty og M.H. Long (red.). *The Handbook of*

- Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 539–588.
- Håkansson, Gisela 1989. The Acquisition of Negative Placement in Swedish. *Studia Linguistica*, 1989, årg. 43 nr. 1, 47–58.
- Jin, Fufen, Kristin Melum Eide og Guro Busterud 2015. Nyere andrespråksteorier. I K.M. Eide (red.). *Norsk andrespråkssyntaks*. Oslo: Novus Forlag, 241–286.
- Mackey, Alison og Susan M. Gass 2005. *Second language research: methodology and design*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Meisel, Jürgen M. 2011. *First and second language acquisition: parallels and differences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meisel, Jürgen M. 2013. Sensitive phases in successive language acquisition: The critical period Hypothesis revisited. I C. Boeckx og K.K. Grohmann (red.). *The Cambridge handbook of biolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 69–85.
- Mosfjeld, Inger Martine 2015. *Alder og andrespråkstilegnelse: Om barns tilegnelsesprosess av finitthet og V2 i norsk som andrespråk*. Masteroppgave i nordisk språkvitenskap, NTNU.
- Pallotti, Gabriele 2007. An operational definition of the emergence criterion. *Applied Linguistics*, 2007, årg. 28 nr. 3, 361–382.
- Parodi, Teresa 2000. Finiteness and verb placement in second language acquisition. *Second Language Research*, 2000, årg. 16 nr. 4, 355–381.
- Schütze, Carson T. 2011. Linguistic evidence and grammatical theory. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Cognitive Science*, 2011, årg. 2 nr. 2, 206–221.
- Sprouse, Jon og Diogo Almeida 2017. *Power in acceptability judgment experiments and the reliability of data in syntax*. Hentet fra https://www.researchgate.net/publication/267723836_Power_in_acceptability_judgment_experiments_and_the_reliability_of_data_in_syntax
- Tran, Jenny 2005. Verb position and verb form in English-speaking children's L2 acquisition of German. I A. Brugos, M. Clark-Cotton og S. Ha (red.). *Proceedings of the 29th Annual Boston University Conference on Language Development*. Somerville, Mass.: Cascadilla Press, 592–603.
- Vanpatten, Bill og Alessandro G. Benati 2010. *Key terms in second language acquisition*. London: Continuum.
- White, Lydia 2003. *Second language acquisition and universal grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wik, Marte Aakre 2014. *Om tempus og finitthet i norsk som andrespråk.*

Masteroppgave i nordisk språkvitenskap, NTNU.

Åfarli, Tor A. 2015. UG-basert andrespråksteori og syntaktisk struktur.

I K.M. Eide (red.). *Norsk andrespråkssyntaks.* Oslo: Novus Forlag, 59–94.

Vedlegg 1:

Informantenes akseptabilitetsvurderinger av testsetningene		G7		J11	
		Test 1	Test 2	Test 1	Test 2
Kategori 1a: Finit hovedverb med V3-plassering, ikke-akseptable	1. Han alltid ga henne gaver	JA	JA	JA	NEI
	2.I går jenta så en liten kanin	JA	NEI	JA	NEI
	3.Jeg ikke liker fisk	JA	NEI	NEI	NEI
Kategori 1b: Infinit hovedverb med V2-plassering, ikke-akseptable	4. Gutten spille ofte fotball	JA	JA	JA	JA
	5. I går spise gutten fisk til middag	JA	NEI	NEI	JA
	6. På skolen synte jenta og gutten julesanger	JA	NEI	JA	JA
Kategori 1c: Finitte hovedverb med V2-plassering, akseptable	7. Gutten spiser middag	JA	JA	JA	JA
	8.I går gikk jenta til skolen	JA	JA	NEI	JA
	9. Gutten gjør ikke leksene sine	JA	JA	JA	JA
	10. Elevene gleder seg til juleferien	JA	JA	JA	JA
	11. I går tok jenta et fint bilde	JA	JA	JA	JA
Kategori 2a: Hjelpeverb-konstruksjoner med finitt hjelpeverb med V3-plassering, ikke-akseptable	12.I går leste gutten i en bok	JA	JA	JA	JA
	13.Aldri jeg har smakt sjokolade	JA	NEI	NEI	NEI
	14.På skolen vi har gjort leksene	NEI	NEI	NEI	NEI
Kategori 2b: Hjelpeverb-konstruksjoner med avvikende finittmorfologi, ikke-akseptable	15. I norsktimene jenta har skrevet en fortelling	JA	NEI	JA	NEI
	16.I dag ha elevene skrevet fortellinger	JA	JA	JA	JA
	17.Jenta ha ikke vært på skolen i dag	NEI	JA	JA	JA
	18.Gutten har ikke så henne i dag	NEI	NEI	NEI	NEI
	19.I dag har jeg gjøre alle oppgavene mine i matte	NEI	NEI	JA	NEI
Kategori 2c: Hjelpeverb-konstruksjoner, akseptable	20.Jeg kan ikke snakke tysk	JA	JA	JA	JA
	21.Leksene må du ikke glemme	JA	NEI	JA	JA
	22. Jeg har aldri sett henne før	JA	JA	JA	JA
	23.Oppgavene har jenta glemt	NEI	NEI	JA	JA
	24.Gutten og jenta har reist hjem	JA	JA	JA	JA
	25.Gutten bør lese flere bøker	NEI	JA	JA	JA
	26.Jenta vil gjerne være med på tur	JA	NEI	JA	JA
	27.I ettermiddag har jeg vært på kino	NEI	JA	NEI	JA
28.I dag har elevene vært på tur i skogen	JA	JA	JA	JA	
Kategori 3a: Fyllsetninger, ikke-akseptable	29. Vi se et fint hus ¹⁶	JA	NEI	NEI	JA
	30. Huset har et grønn tak	JA	JA	JA	JA
	31. I går sendte gutten til jenta	NEI	NEI	NEI	NEI
	32. Jenta trist	NEI	NEI	NEI	NEI
	33. Familien bor i et blå hus	JA	JA	JA	JA
	34. Snør i dag	NEI	NEI	NEI	NEI

Kategori 3b: Fyllsetninger, akseptable	35. Han liker den grønne bilen	JA	JA	JA	JA
	36. Gutten er glad	JA	JA	JA	JA
	37. Sjokoladekaka var god	JA	JA	JA	JA
	38. Jenta og gutten er elever	JA	JA	JA	JA
	39. Det regner	JA	JA	JA	JA
	40. Jenta og gutten spiste den sunne frukten	JA	JA	JA	JA

Abstract

Age of Onset and Second Language Acquisition of Finiteness

In this article, I analyse linguistic data from a brother and a sister's second language acquisition of Norwegian. The informants were tested twice, after 12 and 16 months of learning Norwegian in a school setting. The age of onset of the brother is seven years and the sister's age of onset is eleven years. By using the empirical data, I examine their process of second language acquisition of finiteness and discuss the relation between this process and their age of onset. By some definitions, the brother's acquisition may be defined as child second language acquisition and the sister's acquisition may be defined as adult second language acquisition. Differences between them may therefore suggest age effects on their process of acquisition. When the morphosyntactic category finiteness is acquired, finite morphology is realised and the finite verb is moved to its obligatory position in the sentence, the Verb-second (V2) effect. I discuss the siblings' acquisition of these processes in the context of both main and auxiliary verbs. Age-related differences between the brother and sister's acquisition of the domain of syntax (word order, Verb-second) and the domain of morphology (inflection, +finite) may indicate that there may be different sensitive phases for acquiring different domains of grammar and further also suggest when these phases may fade out.

Key words: age of onset; child successive second language acquisition; verb second; finiteness; age effects; sensitive phases